

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۰۱/۱۶
تاریخ بررسی مقاله: ۹۰/۰۶/۳۱
تاریخ پذیرش مقاله: ۹۰/۰۸/۱۱

مجله دست آوردهای روان‌شناختی
(علوم تربیتی و روان‌شناسی)
دانشگاه شهید چمران اهواز، بهار و تابستان ۱۳۹۱
دوره‌ی چهارم، سال ۱۹-۳، شماره‌ی ۱
ص: ۱۱۷-۱۳۸

نقش صفات شخصیتی در پیش‌بینی انگیزه‌ی پیشرفت دانشجویان

حسین زارع*

رجبعلی محمدزاده**

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش ویژگی‌های شخصیتی در پیش‌بینی انگیزه‌ی پیشرفت دانشجویان می‌باشد. روش پژوهش به کار رفته در این تحقیق توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. نمونه تحقیق شامل ۳۵۰ نفر از دانشجویان پسر بودند. برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای استفاده شد. برای سنجش متغیرهای مورد نظر از آزمون شخصیتی نئو (NEO) و پرسشنامه‌ی انگیزه پیشرفت هرمانز (AMQ) استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که بین ویژگی‌های شخصیتی برونگرایی، باز بودن به تجربه، توافقی بودن و وجدانی بودن با انگیزه‌ی پیشرفت رابطه معنادار مثبت وجود دارد. علاوه بر این، نتایج نشان داد که بین ویژگی‌های شخصیتی روان‌نژندخویی با انگیزه‌ی پیشرفت رابطه‌ی منفی معناداری وجود دارد. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیری نشان داد که بین ویژگی‌های شخصیتی و انگیزه‌ی پیشرفت همبستگی چندگانه وجود دارد و ویژگی‌های شخصیتی وجدانی بودن بهترین پیش‌بینی کننده‌ی مثبت انگیزه پیشرفت و ویژگی‌های شخصیتی روان‌نژندخویی پیش‌بینی کننده‌ی منفی انگیزه‌ی پیشرفت می‌باشد.

کلید واژگان: ویژگی‌های شخصیتی، انگیزه‌ی پیشرفت

* دانشیار دانشگاه پیام نور

r_mohammadzade@yahoo.com

** مربی دانشگاه پیام نور (نویسنده مسئول)

مقدمه

مبحث انگیزش^۱ در روان‌شناسی به خصوص روان‌شناسی تربیتی اهمیت ویژه‌ای دارد، بدون شناخت انگیزه‌های رفتار، درک پدیده‌های روان‌شناختی امکان ندارد. نه تنها بررسی علمی رفتار، بلکه در زندگی روزمره انسان، انگیزه^۲ نقش مهمی را ایفا می‌کند. چون آدمی موجود شگفت‌انگیزی است که می‌تواند رویدادها را درک کند، به قضاوت‌های پیچیده دست زند، اطلاعات را به خاطر آورد، مسائلی را حل کند و نقشه‌ای را عملی سازد.

در همه‌ی موارد به کارگیری استعدادها منوط به نحوه‌ی انگیزش او می‌باشد. یعنی بستگی به نوع امیال، آرزوها، خواسته‌ها، نیازها، گرسنگی‌ها، عشق‌ها و نفرت‌های او دارد. بارها دیده می‌شود دانش‌آموزانی که از نظر توانایی و استعداد یادگیری بسیار شبیه به هم هستند، ولی در پیشرفت تفاوت‌های زیادی با یکدیگر دارند. این تفاوت‌ها در سایر فعالیت‌های غیرتحصیلی مانند سازگاری فردی و اجتماعی نیز به چشم می‌خورد و این موارد از جمله پرسش‌های اساسی هستند که ذهن روان‌شناسان و مربیان تعلیم و تربیت را به خود مشغول کرده‌اند. شاید بتوان علت این تفاوت‌ها را به نحوه‌ی انگیزش آنها مربوط دانست، سپس می‌توان گفت که پیشرفت کودکان در مدرسه و در دوران بزرگسالی نه تنها به توانایی‌های آنها، بلکه به انگیزش، نگرش‌ها و واکنش‌های عاطفی‌شان به مدرسه و سایر مسائلی که در موقعیت دخالت دارند بستگی دارد.

انگیزش به حالت‌های درونی ارگانیزم که موجب هدایت رفتار او به سوی نوعی هدف می‌شود، اشاره می‌کند. به طور کلی، انگیزش را می‌توان به عنوان نیروی محرک فعالیت‌های انسان و عامل جهت دهنده‌ی آن تعریف کرد. انگیزش را به موتور و فرمان اتومبیل تشبیه کرده‌اند و در این مقایسه نیرو و جهت، مفاهیم عمده‌ی انگیزش هستند. بنابراین انگیزش عامل فعال‌ساز رفتار انسان است (سیف، ۱۳۸۱).

نظریه‌های گوناگون در تعریف و تبیین انگیزش مفاهیم مختلفی را مورد بحث قرار داده‌اند. یکی از این مفاهیم مفهوم نیاز^۳ است. نیاز به یک حالت کمبود و فقدان در موجود زنده اشاره دارد. بر طبق نظریه‌های نیاز، وقتی موجود زنده احساس نیاز می‌کند این یک احساس

1- motivation

2- motive

3- need

ناخوشایند است و هنگامی که نیاز او ارضاء می‌شود این حالت برای او یک حالت خوشایند است. از این رو، گفته می‌شود که عامل انگیزشی جانداران نیازهای آنان می‌باشد. نیاز انواع گوناگون دارد و روان‌شناسان مختلف برای نیازهای متفاوت طبقه‌بندی‌های گوناگونی ارائه داده‌اند. یکی از این نیازها که پژوهش‌های زیادی را به خود اختصاص داده نیاز به پیشرفت یا انگیزه‌ی پیشرفت است.

نیاز به پیشرفت عبارتست از: میل به انجام دادن خوب کارها در مقایسه با معیار برتری. این نیاز افراد را برای جستجو کردن «موفقیت در رقابت با معیار برتری» با انگیزه می‌کند. اما معیار برتری، اصطلاح گسترده‌ای است، به طوری که رقابت با تکلیف مثل حل کردن معما، نوشتن رساله‌ای متقاعدکننده‌ی، رقابت با خود مثل دویدن در مسابقه در بهترین زمان ممکن، بالا بردن معدل نمره‌ها، یا رقابت کردن با دیگران مثل بردن مسابقه و شاگرد اول کلاس شدن را شامل می‌شود. آن چه در تمام موقعیت‌های پیشرفتی مشترک است، این است که شخص می‌داند عملکرد آتی او ارزشیابی معناداری از شایستگی فردی اوست. معیارهای برتری به این علت نیاز پیشرفت را برمی‌انگیزاند که عرصه‌ی بسیار معناداری برای ارزیابی میزان شایستگی فرد تأمین می‌کنند (مارشال ریو^۱، ترجمه سیدمحمدی، ۱۳۸۲).

فان و زانگ^۲ (۲۰۰۹) معتقد هستند که انگیزه‌ی پیشرفت تمایل و گرایش افراد به کوشش و تلاش برای دستیابی و رسیدن به موفقیت در یک هدف پسندیده و خوش آیند می‌باشد. انگیزه پیشرفت یکی از انگیزه‌های مهم اجتماعی و یکی از ویژگی‌های شخصیتی هر فرد است که بین افراد از این لحاظ تفاوت وجود دارد و بر اساس آن می‌توان رفتارهای خاصی را پیش‌بینی نمود.

وقتی که افراد با معیارهای برتری مواجه می‌شوند، واکنش‌های هیجانی آنها فرق می‌کند. افراد دارای نیاز پیشرفت زیاد عموماً با هیجان‌های گرایشی مثل امید، غرور و خشنودی پیش‌بینانه پاسخ می‌دهند. افراد دارای نیاز پیشرفت کم عموماً با هیجان‌های اجتنابی مثل اضطراب، حالت تدافعی و ترس از شکست پاسخ می‌دهند. پاسخ‌های رفتاری افراد به معیارهای برتری هم فرق می‌کند. وقتی که افراد با فرصت پرداختن به کاری مواجه می‌شوند که

1- Marshall Reeve

2- Fan & Zhang

معیارهای برتری نقش مهمی در آن دارد، در انتخاب، نهفتگی، تلاش، پایداری و میل به پذیرفتن مسئولیت شخصی برای پیامدهای بعدی آن، تفاوت‌هایی را نشان می‌دهند (کوپر^۱، ۱۹۸۳). افراد دارای نیاز پیشرفت زیاد، در مقایسه با افراد دارای نیاز پیشرفت کم، به جای تکالیف ساده، تکالیف نسبتاً دشوار تا دشوار را انتخاب می‌کنند. به جای این که از انجام تکالیف پیشرفتی طفره روند یا کلاً از آن اجتناب کنند، سریعاً به آن می‌پردازند (بلاکن شپ^۲، ۱۹۸۷، به نقل از فان و زانگ، ۲۰۰۹). در تکالیف نسبتاً دشوار تلاش بیشتر و عملکرد بهتری نشان می‌دهند، زیرا غرور افراد دارای نیاز پیشرفت زیاد را نیرومند می‌سازد، در حالی که ترس افراد دارای نیاز پیشرفت کم را ناتوان می‌کند (کارابنیک و یوسف^۳، ۱۹۸۲؛ به نقل از فان و زانگ، ۲۰۰۹). آنها در تکالیف نسبتاً دشوار در صورت مواجه شدن با دشواری و شکست، استقامت بیشتری به خرج می‌دهند و برای موفقیت‌ها و شکست‌ها، به جای این که به دنبال کمک یا توصیه دیگران باشند، مسئولیت شخصی می‌پذیرند (وینر^۴، ۱۹۸۰؛ به نقل از فان و زانگ، ۲۰۰۹).

انگیزه پیشرفت گرایشی است برای ارزیابی همه جانبه عملکرد خود با توجه به عالی‌ترین معیارها، تلاش برای موفقیت در عملکرد و برخورداری از لذتی که با موفقیت در عملکرد همراه است. روبینز^۵ (۱۹۹۳، به نقل از سیف، ۱۳۷۶) انگیزه پیشرفت را ساتقی برای پیشی گرفتن بر دیگران، دستیابی به پیشرفت با توجه به ملاک‌های مشخص و تلاش جهت کسب موفقیت می‌داند و معتقد است کسی که دارای انگیزه پیشرفت است این تمایل را دارد که کارش را به خوبی انجام دهد و به صورت خود جوش به ارزیابی عملکرد خود پردازد. رفتارهای پیشرفت‌گرای افراد نشانه‌هایی از انگیزه پیشرفت آنان است.

همچنین گیج و برلانیر (۱۹۹۲، ترجمه خویی نژاد و همکاران، ۱۳۷۴) انگیزه پیشرفت را عبارت از شوق و علاقه به موفقیت در کلیه زمینه‌ها یا در زمینه‌ی فعالیت‌های خاص و برتری جستن در کارها می‌دانند.

یکی دیگر از عواملی که در بحث تفاوت‌های فردی یادگیرندگان مطرح می‌باشد،

- 1- Cooper
- 2- Blankenship
- 3- Karabenick & Yossef
- 4- Weiner
- 5- Robins

ویژگی‌های شخصیتی^۱ یادگیرندگان است. شناسایی ساخت شخصیتی افراد و اتخاذ الگوهای تربیتی متناسب با آن به منظور ترفیع هدف‌های آموزشی و پرورشی در برنامه‌ریزی آموزشی از اهمیت به‌سزایی برخوردار می‌باشد. از عوامل مؤثر در انگیزه پیشرفت افراد توجه به تفاوت‌های فردی یادگیرندگان در زمینه ویژگی‌های شخصیتی می‌باشد.

شخصیت عبارت است از: الگوی نسبتاً پایدار صفات، گرایش‌ها یا ویژگی‌هایی که تا اندازه‌ای به رفتار افراد دوام می‌بخشد. به‌طور اختصاصی‌تر، شخصیت از صفات یا گرایش‌هایی تشکیل می‌شود که به تفاوت‌های فردی در رفتار، ثبات رفتار در طول زمان و تداوم رفتار در موقعیت‌های گوناگون می‌انجامد. این صفات می‌توانند منحصر به فرد باشند، در برخی گروه‌ها مشترک باشند، یا کل اعضاء گونه در آن سهیم باشند، ولی الگوهای آنها در فرد تفاوت دارند. بنابراین هر کسی با این که به طریقی شبیه دیگران است، شخصیت منحصر به فردی دارد (فیست و فیست، ۲۰۰۲، به نقل از سیدمحمدی، ۱۳۸۶).

گاه کلمه شخصیت به منظور توصیف بارزترین ویژگی شخص به کار می‌رود، مثلاً گفته می‌شود فلان شخص شخصیت پرخاشگر و یا خجولی دارد. ولی روان‌شناسان در بحث شخصیت بیش از هر چیز به تفاوت‌های فردی توجه دارند، یعنی ویژگی‌هایی که یک فرد را از افراد دیگر متمایز می‌کند (حقیقی، زارعی، شکرکن و مهربانی‌زاده هنرمند، ۱۳۸۲).

در این پژوهش منظور از ویژگی‌های شخصیتی، الگوی پنج صفت بزرگ شخصیتی^۲ می‌باشد که شامل پنج ویژگی عمده از ویژگی‌های شخصیت می‌باشد. این ویژگی‌ها عبارتند از: روان‌نژندخویی^۳، برونگرایی^۴، باز بودن به تجربه^۵، وجدانی بودن^۶ و توافق^۷.

چامورو پرموزیک و فورنهام^۸ (۲۰۰۹) روان‌نژندخویی را عاملی از شخصیت می‌دانند که در یک سوی پیوستار ثبات عاطفی بالا و اضطراب پایین و در سوی دیگر پیوستار بی‌ثباتی عاطفی

-
- 1- personality traits
  - 2- big five personality traits model
  - 3- neuroticism
  - 4- extraversion
  - 5- openness to experience
  - 6- conscientiousness
  - 7- agreeableness
  - 8- Chamorro- Premuzic & Furnham

و اضطراب بالا قرار دارد. افراد با نمره بالا در این مقیاس با عواطف غیرمنطقی بیشتر و ناتوانی در مهار رفتارهای برانگیزاننده^۱ و ضعف در حل مسایل و سازگاری با شرایط دشوار مشخص می‌شوند. بر عکس افرادی که دارای نمره پایین در عامل روان نژندخویی هستند، از ثبات عاطفی برخوردار بوده و آرام و راحت هستند و می‌توانند با موقعیت‌های تنیدگی‌زا بدون آشفتگی یا اضطراب مقابله کنند.

سازه برونگرایی و نقطه مقابل آن درونگرایی، تقریباً در تمامی نظریه‌های مربوط به شخصیت نقش عمده ایفا می‌کند. کارل یونگ^۲ اولین کسی بود که به توصیف بُعد درونگرایی-برونگرایی شخصیت پرداخته و معتقد بود که برون‌گراها انرژی روانی خود را بر بیرون و به سوی دنیای خارج متمرکز می‌سازند و درون‌گراها انرژی خود را معطوف به درون، به سوی خود و رویدادهای خصوصی درونی، متوجه می‌سازند. از ویژگی‌های افراد برون‌گرا جامعه‌گرایی آنهاست. و بر اساس علاقه به مردم، گرایش به سمت گروه‌های بزرگ، جرأت، فعالیت، خوش‌بینی و هیجان‌خواهی مشخص می‌شوند (چامورو پرموزیک و فورنهام، ۲۰۰۹).

کوستا و مک کری^۳ (۲۰۰۲) باز بودن یا گشودگی به تجربه را به این ترتیب توصیف می‌کنند: افراد باز به تجربه، به خاطر خود تجربه، به تجربه کردن علاقه‌مندند، مشتاق تنوع هستند، ابهام را تحمل می‌کنند و زندگی غنی‌تر، پیچیده‌تر و نامتعارف‌تری دارند. برعکس، افراد بسته در تخیل ضعیف به نظر می‌رسند، به هنر و زیبایی حساس نیستند، در عواطف محدودند، از لحاظ رفتاری خشک و انعطاف‌ناپذیرند و از لحاظ ایدئولوژیک متعصب هستند. فورتوناتو و فوری^۴ (۲۰۰۹) معتقد هستند افراد با ویژگی شخصیتی باز بودن به تجربه درباره‌ی جهان بیرونی و درونی خود کنج‌کاو هستند و در زندگی خود دنبال تجربه‌های جدید هستند. آنها همچنین تنوع طلب و دارای استقلال در قضاوت هستند.

افراد موافق، به هم حسی، همکاری، اعتماد کردن و حمایت‌کنندگی در روابط بین فردی تمایل دارند. اما توافق در حالت افراطی ناخوشایند است و به صورت رفتار وابسته و فراموش کردن خود، در برخورد با دیگران آشکار می‌شود. توافق در شکل افراطی آن بر عقاید سیاسی

1- impulsiveness

2- Carl Yung

3- Costa & Mc Care

4- Fortunato & Furey

اثر می‌گذارد. از ویژگی‌های افراد با نمره‌ی بالا در ویژگی شخصیتی توافقی بودن می‌توان به اعتماد^۱، رک‌گویی^۲، دیگر دوستی^۳، همراهی^۴، تواضع^۵ و دل‌رحم بودن^۶ اشاره کرد (فورتوناتو و فوری، ۲۰۰۹).

آخرین عامل از عامل‌های بزرگ شخصیتی، ویژگی شخصیتی وجدانی بودن می‌باشد. فرد با وجدان هدفمند، با اراده و مصمم هستند. همچنین سخت‌کوش، جاه‌طلب و پرنترژی هستند، در برابر مشکلات استقامت می‌کنند و دقیق هستند (فورتوناتو و فوری، ۲۰۰۹). وجدانی بودن با سلامت جسمی رابطه دارد (هوگان^۷، ۱۹۸۹). دانش‌آموزان با وجدان به کسب نمره‌های بالاتر و انجام تکالیف فوق برنامه گرایش دارند (دیگمن^۸، ۱۹۹۰؛ دالینجر و ارف^۹، ۱۹۹۱).

کوماروجو، کارو و اسچمک^{۱۰} (۲۰۰۹) در تحقیقی که بر روی ۳۰۸ نفر از دانشجویان دوره کارشناسی انجام دادند به بررسی نقش ویژگی‌های شخصیتی در پیش‌بینی انگیزه و پیشرفت تحصیلی دانشجویان پرداختند. نتایج تحقیق آنها نشان داد که بین ویژگی‌های شخصیتی وجدانی بودن، باز بودن به تجربه و توافقی بودن با انگیزه‌ی پیشرفت رابطه‌ی مثبت وجود دارد و بین ویژگی‌های شخصیتی روان‌نژندخویی و برونگرایی با انگیزه‌ی پیشرفت رابطه وجود ندارد. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که ویژگی شخصیتی وجدانی بودن ۱۷٪ از واریانس انگیزه‌ی پیشرفت را تبیین می‌کند.

بیب، استین‌مایر و اسپیناث^{۱۱} (۲۰۰۸) در تحقیقی که با موضوع بررسی رابطه‌ی بین ویژگی‌های شخصیتی و انگیزه‌ی پیشرفت دانشجویان انجام دادند، نشان دادند که بین ویژگی‌های شخصیتی و اهداف پیشرفت و مؤلف‌های انگیزه‌ی پیشرفت رابطه‌ی مثبت وجود دارد.

-
- 1- trust
  - 2- straight- forwardness
  - 3- altruism
  - 4- compliance
  - 5- modesty
  - 6- tender- mindedness
  - 7- Hogan
  - 8- Digman
  - 9- Dollinger & Orf
  - 10- Komarraju, Karau, & Schmeck
  - 11- Bipp, Steinmayr, & Spinath

کوماروجو و کارو (۲۰۰۵) در تحقیقی که بر روی ۱۷۲ نفر از دانشجویان دوره کارشناسی انجام دادند به بررسی رابطه‌ی بین ویژگی‌های شخصیتی و انگیزش تحصیلی پرداختند. نتایج تحقیق آنها نشان داد که بین ویژگی‌های شخصیتی وجدانی بودن و باز بودن به تجربه با انگیزه پیشرفت به عنوان یکی از مؤلفه‌های انگیزش تحصیلی رابطه‌ی مثبت وجود دارد.

ملیسا، سمپو و پانون^۱ (۲۰۰۷) در تحقیقی که به مطالعه ارتباط بین ویژگی‌های شخصیتی و پیشرفت دانشجویان پرداختند به ارتباط منفی بین ویژگی‌های شخصیتی روان‌نژندخویی و برونگرایی با پیشرفت اشاره کردند. همچنین نشان دادند که بین ویژگی‌های شخصیتی وجدانی بودن، توافقی بودن و باز بودن به تجربه با پیشرفت رابطه‌ی مثبتی وجود دارد.

بوساتو^۲ و همکاران (۲۰۰۰ و ۱۹۹۹) در تحقیقاتی که بر روی دانشجویان انجام دادند، نشان دادند که بین ویژگی‌های شخصیتی پنج عامل بزرگ و انگیزه پیشرفت دانشجویان رابطه وجود دارد که این رابطه در ویژگی شخصیتی روان‌نژندخویی با انگیزه پیشرفت منفی و در بقیه متغیرها با عملکرد تحصیلی مثبت گزارش شد.

تحقیق چامور و فورنهام (۲۰۰۳) که در زمینه‌ی بررسی ارتباط میان ویژگی‌های شخصیتی و انگیزه پیشرفت انجام شد نشان دهنده ارتباط معناداری بین این متغیرها می‌باشد.

هیون^۳ (۱۹۸۹) نشان داد که انگیزه‌ی پیشرفت با ویژگی شخصیتی برونگرایی رابطه‌ی مثبت و با ویژگی‌های شخصیتی تکانشگری^۴ و روان‌پریشی‌گرایی^۵ رابطه‌ی منفی دارد.

نزدیک به چند دهه است که روان‌شناسان به صورت گسترده برای شناسایی عوامل پیش‌بینی‌کننده‌ی انگیزه پیشرفت افراد، دست به انجام پژوهش‌های مختلف در این زمینه زدند. یکی از عوامل بسیار تأثیرگذار بر انگیزه پیشرفت ویژگی‌های شخصیتی و روانی افراد است. در زمینه نقش ویژگی‌های شخصیتی کلمیر، دنیلسون و باستین^۶ (۲۰۰۵) معتقد هستند که هر فرد برای ورود به جامعه و در نتیجه رویارو شدن با موقعیت‌های گوناگون و افراد مختلف به ابزارهایی مانند ساختارهای روانی و ویژگی‌های شخصیتی مجهز است؛ ابزارهایی که می‌توانند

1- Melissa, Sampo, & Paunonen

2- Busato

3- Heaven

4- impulsiveness

5- psychoticism

6- Kimmelmeier, Danielson, & Bastten

در مقابله با رویدادهای مختلف زندگی به وی کمک کنند. ویژگی‌های شخصیتی نه تنها تحت تأثیر عوامل مختلفی مانند خانواده، جامعه، گروه همسالان و غیره قرار دارند بلکه این عوامل را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهند یا به عبارت دیگر در کنش متقابل با یکدیگر هستند (باری، لاک‌ی و ارهک^۱، ۲۰۰۷). همچنین پژوهشگران همواره به تأثیر ویژگی‌های شخصیتی در متغیرهای موجود در زندگی از قبیل عملکرد شغلی و تحصیلی، روابط بین فردی، تلاش برای رسیدن به هدف و انگیزه‌ی افراد توجه ویژه‌ای نشان داده‌اند (داروس، هانزال و سگرین^۲، ۲۰۰۸).

در شرایط کنونی در جامعه ما داشتن انگیزه برای رسیدن به موفقیت و پیشرفت هم برای خانواده‌ها، دانش‌آموزان و دانشجویان و هم برای جامعه از اهمیت بالایی برخوردار است. بنابراین، شناخت ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان و دانشجویان و بطور کلی یادگیرندگان و واکنش‌های آنها در شرایط خاص می‌تواند همانند یک ابزار کمک آموزشی قدرتمند عمل کند، به افزایش تأثیر برنامه‌های آموزشی منجر شود و برای یادگیرندگان، یاددهندگان و نظام آموزش از نظر اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سودمند باشد (چادهوری و امین^۳، ۲۰۰۶).

با توجه به مطالب بیان شده هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش ویژگی‌های شخصیتی در پیش‌بینی انگیزه پیشرفت دانشجویان و تعیین مهمترین ویژگی شخصیتی که در بالا بردن انگیزه پیشرفت می‌تواند نقش اساسی داشته باشد، است. با توجه به هدف بیان شده فرضیه‌های زیر تدوین شد.

فرضیه‌های پژوهش

- ۱- بین ویژگی‌های شخصیتی روان نژندخویی و انگیزه پیشرفت دانشجویان رابطه منفی وجود دارد.
- ۲- بین ویژگی‌های شخصیتی برونگرایی و انگیزه پیشرفت دانشجویان رابطه مثبت وجود دارد.
- ۳- بین ویژگی‌های شخصیتی باز بودن به تجربه و انگیزه پیشرفت دانشجویان رابطه مثبت وجود دارد.

1- Barry, Lakey, & Orehek
 2- Dorros, Hanzal, & Segrina
 3- Chowdhry & Amin

۴- بین ویژگی‌های شخصیتی توافقی بودن و انگیزه پیشرفت دانشجویان رابطه مثبت وجود دارد.

۵- بین ویژگی‌های شخصیتی وجدانی بودن و انگیزه پیشرفت دانشجویان رابطه مثبت وجود دارد.

۶- بین ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان (روان نژندخویی، برونگرایی، باز بودن به تجربه، توافق و وجدانی بودن) و انگیزه پیشرفت دانشجویان همبستگی چندگانه دارند.

روش پژوهش، جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

روش پژوهش به کار گرفته شده در این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان پسر ورودی سال تحصیلی ۱۳۸۶-۱۳۸۷ دانشگاه مازندران می‌باشند که نمونه تحقیق شامل ۳۵۰ نفر از جامعه مورد نظر می‌باشد که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند. متغیرهای اصلی این پژوهش عبارتند از: ویژگی‌های شخصیتی (روان نژندخویی، برونگرایی، باز بودن به تجربه، توافق و وجدانی بودن) به عنوان متغیرهای پیش‌بین یا مستقل و انگیزه پیشرفت به عنوان متغیر ملاک یا وابسته می‌باشند.

ابزار پژوهش

در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌ی شخصیتی نئو (فرم کوتاه) و پرسشنامه‌ی انگیزه‌ی پیشرفت هرمانز استفاده شد.

۱- آزمون شخصیتی نئو^۱ (FFI-NEO)

مک کری و کاستا (۱۹۸۷) پرسشنامه‌ی را تحت عنوان نئو (NEO) برای اولین بار با ۱۸۵ سؤال تدوین کردند. در ادامه این دو پژوهشگر با بررسی‌هایی که انجام دادند توانستند دو پرسشنامه با تعداد سؤالات ۲۴۰ و ۶۰ سؤال را برای اندازه‌گیری ویژگی‌های شخصیتی افراد تهیه کنند.

1- NEO Five Factor Inventory

در این پژوهش به منظور بررسی ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان از فرم کوتاه آزمون نئو (NEO) که دارای ۶۰ سوال می‌باشد، استفاده شده است. این آزمون پنج مورد از ویژگی‌های شخصیتی افراد را مورد سنجش قرار می‌دهد که، این ویژگی‌ها عبارتند از: روان نژندخوئی (N)، برونگرایی (E)، باز بودن به تجربه (O)، توافق (A) و وجدانی بودن (C). هر کدام از این ویژگی‌ها در این آزمون با ۱۲ سؤال مورد سنجش قرار می‌گیرند. شیوه‌ی پاسخ دهی به این پرسشنامه به این صورت می‌باشد که آزمودنی جواب را در یک طیف ۵ درجه‌ای از نوع لیکرت (کاملاً مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم و کاملاً موافقم) انتخاب می‌کند.

مک کری و کاستا (۲۰۰۴) در تحقیقی که برای تجدیدنظر در پرسشنامه (NEO-FFI) بر روی ۱۴۹۲ نفر انجام دادند ضریب همبستگی این آزمون را با آزمون نئو ۲۴۰ سؤالی برای پنج ویژگی شخصیتی (عامل) به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۸۳، ۰/۹۱، ۰/۷۶ و ۰/۸۶ گزارش کردند. در پژوهش حاضر به منظور تعیین روایی (اعتبار) این آزمون از روش همزمان استفاده شد. بدین معنی که برای هر خرده مقیاس (حیطه) یک سؤال که محتوای آن حیطه را می‌سنجید تهیه شد، سپس ضریب همبستگی بین میانگین پاسخ به سؤال‌های آن حیطه و سؤال مزبور محاسبه شد (جدول ۵ مشاهده شود).

جدول ۱. ضرایب اعتبار خرده مقیاس‌های آزمون نئو (NEO) در پژوهش حاضر

تعداد	سطح معنی‌داری	ضرایب اعتبار	آزمون نئو (NEO)
۳۵۰	۰/۰۱	۰/۵۳	روان نژندخویی
۳۵۰	۰/۰۱	۰/۶۱	برونگرایی
۳۵۰	۰/۰۱	۰/۵۹	باز بودن به تجربه
۳۵۰	۰/۰۱	۰/۶۴	توافق
۳۵۰	۰/۰۱	۰/۵۷	وجدانی بودن

همان‌طور که در جدول یک مشاهده می‌شود ضرایب اعتبار خرده مقیاس‌های آزمون نئو در پژوهش حاضر از ۰/۵۳ تا ۰/۶۳ در نواسان می‌باشد.

مک کری و کاستا (۲۰۰۴) در تحقیقی که بر روی ۲۰۸ نفر از دانشجویان انجام دادند ضریب پایایی برای پنج ویژگی شخصیتی روان نژندخویی (N)، برونگرایی (E)، باز بودن به

تجربه (O)، توافق (A) و وجدانی بودن (C) را به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۸۰، ۰/۷۹ و ۰/۷۹ ذکر کردند.

در این پژوهش به منظور سنجش پایایی آزمون نئو (NEO) از روش آلفای کرونباخ و روش بازآزمایی استفاده شد. پایایی این آزمون با استفاده از روش بازآزمایی بر روی ۱۰۰ نفر از افراد نمونه با یک هفته فاصله برای پنج عامل به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۷۳، ۰/۷۵، ۰/۷۹ و ۰/۸۳ می‌باشد. آلفای کرونباخ این پنج عامل به ترتیب ۰/۶۶، ۰/۶۹، ۰/۷۲، ۰/۶۴ و ۰/۷۸ می‌باشد.

۲- پرسشنامه انگیزه پیشرفت (AMQ)

پرسشنامه انگیزه پیشرفت، ابزاری مدادی- کاغذی است که برای سنجش انگیزه پیشرفت مورد استفاده قرار می‌گیرد. این پرسشنامه توسط هرمانز (۱۹۷۰)، به نقل از شکرکن و برومندنسب، نجاریان و شهنی‌بیلاق، (۱۳۸۱) با توجه به مبانی نظری که درباره انگیزه پیشرفت وجود دارد، تهیه شده است.

هرمانز (۱۹۷۰)، به نقل از شکرکن، (۱۳۸۲) برای تدوین پرسشنامه ابتدا ۹۱ ماده را مدنظر قرار داد، سپس با پژوهشی که روی نمونه‌ای از دانشجویان سال اول رشته‌های روان‌شناسی، حقوق، ریاضی و زیست‌شناسی انجام داد تعداد ماده‌ها را به ۳۵ ماده تقلیل داد. فرم نهایی این پرسشنامه دارای ۲۹ ماده است که به صورت جملات نیمه تمام می‌باشند و گزینه‌های آرایه شده برای هر ماده بین ۴ تا ۶ گزینه متغیر است.

هرمانز (۱۹۷۰)، به نقل از شکرکن و دیگران، (۱۳۸۱) برای به دست آوردن اعتبار آزمون از اعتباریابی سازه و اعتباریابی افتراقی استفاده کرد و همبستگی‌های به دست آمده در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار بودند.

برومندنسب (۱۳۸۱) در پژوهشی که روی دانشجویان انجام داد برای به دست آوردن اعتبار آزمون از اعتبار سازه استفاده کرد. آزمونی که به عنوان شاخص اعتبار به کار رفت آزمون پیشرفت گیزلی بود، ضریب همبستگی بین آزمون انگیزه پیشرفت و آزمون پیشرفت گیزلی برای آزمودنی‌های دختر ۰/۲۳ و برای آزمودنی‌های پسر ۰/۱ و برای کل آزمودنی‌ها ۰/۱۶ می‌باشد.

هرمانز (۱۹۷۰)، به نقل از شکرکن و دیگران، (۱۳۸۲) در تحقیقی که انجام داد برای به دست آوردن پایایی پرسشنامه از فرمول کودر و ریچاردسون^۱ استفاده کرد. ضریب پایایی به دست آمده با استفاده از این فرمول $0/۸۶$ بود که از نظر روان‌سنجی مقدار مناسبی است. در پژوهش حاضر به منظور تعیین پایایی پرسشنامه انگیزه پیشرفت از روش آلفای کرونباخ و تنصیف استفاده شده است. ضریب پایایی پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ $0/۸۷$ می‌باشد. در روش تنصیف یا دو نیمه کردن، پس از تقسیم سؤال‌های پرسشنامه به دو گروه زوج و فرد، ضریب همبستگی بین آنها محاسبه شد. ضریب پایایی پرسشنامه با استفاده از فرمول اسپیرمن- براون $0/۸۳$ می‌باشد.

روش‌های آماری مورد استفاده این پژوهش شامل آمار توصیفی و ضریب همبستگی و رگرسیون چند متغیری می‌باشد.

نتایج پژوهش

یافته‌های توصیفی این پژوهش شامل میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره‌های دانشجویان در متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی، انگیزه پیشرفت و عملکرد تحصیلی می‌باشد.

جدول ۲. میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره‌های دانشجویان در متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی و انگیزه پیشرفت ($N=۳۵۰$)

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	حداقل نمره	حداکثر نمره
روان نژندخویی	۲۲/۴۲	۶/۳۸	۸	۴۱
برونگرایی	۲۸/۲۱	۶/۰۹	۸	۴۴
باز بودن به تجربه	۲۹/۰۳	۴/۳۴	۲۰	۴۴
توافق	۳۰/۶۸	۴/۷۹	۲۰	۴۲
وجدانی بودن	۳۲/۲۰	۶/۳۲	۱۰	۴۸
انگیزه پیشرفت	۹۵/۶۲	۱۰/۵۹	۶۷	۱۲۴

با استفاده از روش آماری ضریب همبستگی پیرسون فرضیه اول مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که نتایج به دست آمده در جدول ۲ نشان داده شده است.

1- Kuder - Richardson

جدول ۲. ماتریس ضرایب همبستگی ساده بین نمره‌های دانش‌آموزان در پرسشنامه‌ی شخصیتی نشو با انگیزه پیشرفت (N=۳۵۰)

متغیرها	روان نژندخویی	برونگرایی	باز بودن به تجربه	توافقی بودن	وجدانی بودن	انگیزه پیشرفت
روان نژندخویی	۱					
برونگرایی	-۰/۵۱**	۱				
باز بودن به تجربه	-۰/۱۶**	۰/۲۵**	۱			
توافقی بودن	-۰/۳۰۴**	۰/۴۰**	۰/۱۴**	۱		
وجدانی بودن	-۰/۴۵**	۰/۵۴**	۰/۲۹**	۰/۳۷**	۱	
انگیزه پیشرفت	-۰/۴۰**	۰/۳۸**	۰/۲۱**	۰/۲۰**	۰/۵۲**	۱

P=<۰/۰۵

جدول ۳. نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیری شیوه‌های یادگیری با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان با روش ورود

متغیر ملاک	متغیرهای پیش‌بین	M R	R S	F (P)	ضرایب رگرسیون				
					۱	۲	۳	۴	۵
انگیزه پیشرفت	روان نژندخویی	۰/۴۰	۰/۱۶۰	۶۶/۳۹ (۰/۰۰۰۱)	b= -۰/۶۶۵ t= -۸/۱۴۸ p=۰/۰۰۰۱				
	برونگرایی	۰/۴۴۹	۰/۲۰۱	۴۳/۷۱ (۰/۰۰۰۱)	b= ۰/۴۱۲ t= ۴/۲۲۲ p=۰/۰۰۰۱	b= -۰/۴۶۱ t= -۴/۹۵۴ p=۰/۰۰۰۱			
	باز بودن به تجربه	۰/۴۵۵	۰/۲۰۷	۳۰/۰۵۲ (۰/۰۰۰۱)	b= -۰/۱۸۷ t= -۱/۵۴۴ p=۰/۱۲۴	b= -۰/۴۴۳ t= ۴/۴۵۴ p=۰/۰۰۰۱	b= -۰/۴۶۸ t= -۵/۰۲۶ p=۰/۰۰۰۱		
	توافقی بودن	۰/۴۵۵	۰/۲۰۷	۲۲/۵۷ (۰/۰۰۰۱)	b= ۰/۰۶۷ t= ۰/۵۷۴ p=۰/۵۶۶	b= -۰/۱۹۰ t= -۱/۵۶ p=۰/۱۱۹	b= ۰/۴۲۶ t= ۴/۰۹۶ p=۰/۰۰۰۱	b= -۰/۴۶۱ t= -۴/۹۱۵ p=۰/۰۰۰۱	
	وجدانی بودن	۰/۵۷۲	۰/۳۲۷	۳۳/۴۷ (۰/۰۰۰۱)	b= ۰/۰۷۴۰ t= ۷/۸۲۸ p=۰/۰۰۰۱	b= -۰/۰۷۷ t= -۷/۰۱ p=۰/۴۸۴	b= -۰/۳۴۷ t= -۳/۰۵۰ p=۰/۰۰۰۲	b= -۰/۱۹۱ t= ۱/۹۰۲ p=۰/۰۰۵۸	b= -۰/۲۷۰ t= -۳/۰۰۲ p=۰/۰۰۰۳

همان طور که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود بین ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی، باز بودن به تجربه، توافقی بودن و وجدانی بودن با انگیزه پیشرفت در سطح $P < 0/01$ رابطه‌ی مثبت معناداری وجود دارد. همچنین بین ویژگی‌های شخصیتی روان نژندخویی و انگیزه‌ی پیشرفت در سطح $P < 0/01$ رابطه‌ی منفی معناداری وجود دارد.

برای تجزیه و تحلیل فرضیه دوم تحقیق از روش آماری رگرسیون چند متغیری استفاده شده است که نتایج به دست آمده در جدول ۳ ارایه شده است.

همان طور که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود طبق نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون با روش ورود مکرر بین ویژگی‌های شخصیتی و انگیزه پیشرفت همبستگی چندگانه $MR = 0/572$ می‌باشد که در $P < 0/0001$ معنادار می‌باشد و می‌توان گفت که $0/327$ واریانس انگیزه پیشرفت دانشجویان با ویژگی‌های شخصیتی قابل تبیین است.

همچنین به منظور بررسی دقیق‌تر، ویژگی‌های شخصیتی به عنوان متغیرهای پیش‌بین و انگیزه‌ی پیشرفت به عنوان متغیر ملاک، با روش گام به گام یا مرحله‌ای وارد معادله شدند.

جدول ۴. خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیری ویژگی‌های شخصیتی با انگیزه پیشرفت به روش مرحله‌ای

متغیر ملاک	متغیرهای پیش‌بین	MR	RS	F (P)	β	t (P)
انگیزه پیشرفت	وجدانی بودن	0/526	0/277	133/262 (0/0001)	0/881	11/544 (0/0001)
	روان نژندخویی	0/551	0/304	75/795 (0/0001)	-0/313	-3/678 (0/0001)

همان طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود بهترین متغیرهای پیش‌بین برای انگیزه‌ی پیشرفت دانشجویان از بین پنج ویژگی شخصیتی به ترتیب ویژگی شخصیتی وجدانی بودن به عنوان پیش‌بینی کننده مثبت و ویژگی شخصیتی روان نژندخویی به عنوان پیش‌بینی کننده منفی می‌باشند.

بحث و نتیجه‌گیری

همان طور که در مقدمه بیان شد هدف از پژوهش حاضر مشخص کردن رابطه‌ی بین

ویژگی‌های شخصیتی و انگیزه‌ی پیشرفت دانشجویان می‌باشد. در این پژوهش برای بررسی ۵ فرضیه‌ی اول از روش آماری ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج به دست آمده نشان داد که بین ویژگی‌های شخصیتی و انگیزه‌ی پیشرفت دانشجویان رابطه‌ی معنادار وجود دارد. این ارتباط برای ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی، باز بودن به تجربه، توافقی بودن و وجدانی بودن با انگیزه‌ی پیشرفت مثبت و برای ویژگی‌های شخصیتی روان‌نژندخویی با انگیزه‌ی پیشرفت منفی می‌باشد. نتایج به دست آمده از این تحقیق با تحقیقات کوماروجو و همکاران (۲۰۰۵)، بیپ و همکاران (۲۰۰۸)، ملیسا و همکاران (۲۰۰۷)، بوساتو و همکاران (۱۹۹۹)، بوساتو و همکاران (۲۰۰۰)، چامور و فورنهام (۲۰۰۳)، داف، بویل، دانلوی و فرگوسن^۱ (۲۰۰۴) و هیون (۱۹۸۹) همسو می‌باشد. همچنین نتایج به دست آمده از این تحقیق در زمینه ارتباط مثبت بین ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی و انگیزه‌ی پیشرفت با تحقیق ملیسا و همکاران (۲۰۰۷) مطابقت ندارد. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که روان‌نژندخویی یکی از ویژگی‌های شخصیتی است که در یک سوی آن ثبات عاطفی و اضطراب پایین و در سوی دیگر پیوستار بی‌ثباتی و اضطراب بالا را در بین افراد می‌توان مشاهده کرد. بنابراین پر واضح است که دانشجویانی که سطوح بالایی از روان‌نژندخویی و به طبع آن اضطراب و بی‌ثباتی عاطفی را نشان می‌دهند نمی‌توانند از انگیزه‌ی مناسب برای پیشرفت برخوردار باشند (لایدر، پال من و آللیک^۲، ۲۰۰۷). افراد دارای ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی علاقمند به کارهای گروهی، جمع‌گرایی، خوش‌بین، اظهارکنندگی، فعال و پر انرژی هستند. بسیاری از این ویژگی‌های ذکر شده می‌توانند نقش مؤثر و مثبتی در جهت پیشرفت دانشجویان داشته باشند. به عنوان مثال می‌توان ذکر کرد که، یادگیرندگانی که به صورت گروهی به انجام کارهای خود می‌پردازند می‌توانند از توانایی‌های یکدیگر بهره‌مند شده و از این طریق مشکلات و مسایل خود را حل کنند. همچنین توانایی اظهارکنندگی بالای این افراد نیز زمینه‌های موفقیت آنها را در آزمون‌های شفاهی و فعالیت‌های کلاسی به صورت گزارش درسی فراهم می‌کند که در نهایت این ویژگی‌ها می‌توانند به موفقیت و پیشرفت یادگیرندگان منجر شود که خود موفقیت و پیشرفت می‌تواند به عنوان یک عامل انگیزشی قوی بیان شود (لایدر، پال من و آللیک^۲، ۲۰۰۷). لیائو، چانگ و جوشی^۳ (۲۰۰۸) عنوان کردند که

1- Duff, Boyle, Dunleavy, & Ferguson

2- Laidra, Pullmann & Allik

3- Liao, Chuang & Joshi

افراد دارای ویژگی شخصیتی توافقی علاوه بر عملکرد و کارایی مناسب در فعالیت‌ها و کارهای گروهی، از تفکر منطقی و تمرکز بالا به هنگام کار کردن برخوردارند. از آنجا که یکی از ویژگی‌های افراد دارای انگیزه‌ی پیشرفت تمرکز بر روی وظایف و مسئولیت‌ها می‌باشد لذا مطالب ذکر شده می‌تواند تبیینی در جهت وجود رابطه‌ی مثبت بین ویژگی شخصیتی توافقی بودن و داشتن انگیزه‌ی پیشرفت باشد. همچنین افرادی که دارای ویژگی شخصیتی وجدانی بودن هستند از ویژگی‌هایی مانند انضباط، تلاش، پشتکار، مسئولیت‌پذیری و وظیفه‌شناسی برخوردارند. این ویژگی‌ها موجب می‌شود که یادگیرندگان با پشتکار و مسئولیت‌پذیری بیشتری به تحصیل خود ادامه داده و در نتیجه به موفقیت و پیشرفت بالاتری برسند (پتسکا، ۲۰۰۶). همچنین نتایج تحقیق نشان داد که بین ویژگی شخصیتی وجدانی بودن با انگیزه‌ی پیشرفت دارای بیشترین ضریب همبستگی می‌باشد که این نتیجه بیان‌کننده وجود ویژگی‌های مشترک زیادی بین افراد با ویژگی شخصیتی وجدانی بودن و افراد با انگیزه‌ی پیشرفت بالا می‌باشد.

نتایج بررسی فرضیه‌ی ۶ نشان داد که بین عامل‌های ویژگی‌های شخصیتی (روان‌نژند خوئی، برون‌گرایی، باز بودن به تجربه، توافق و وجدانی بودن) با انگیزه پیشرفت همبستگی چندگانه وجود دارد و می‌توان گفت که ویژگی‌های شخصیتی مقدار مناسبی از واریانس انگیزه‌ی پیشرفت (۰/۳۲) را تبیین می‌کنند و می‌توانند به عنوان متغیرهای پیش‌بینی‌کننده‌ی مناسبی برای انگیزه‌ی پیشرفت باشند. نتایج به دست آمده از این تحقیق با تحقیقات کوماروجو و همکاران (۲۰۰۵)، بیپ و همکاران (۲۰۰۸)، بوساتو و همکاران (۱۹۹۹)، بوساتو و همکاران (۲۰۰۰)، چامور و فورنهام (۲۰۰۳)، داف و همکاران (۲۰۰۴) و هیون (۱۹۸۹) همسو می‌باشد. با توجه به این که در زمینه‌ی یادگیری توجه به تفاوت‌های فردی بین یادگیرندگان بسیار حائز اهمیت می‌باشد، مشخص کردن ویژگی‌های شخصیتی و میزان انگیزه‌ی پیشرفت دانشجویان و ارائه راهکارها و راهبردهای مناسب آموزشی و تربیتی که متناسب با ویژگی‌های شخصیتی باشد و آموزش مهارت‌های مناسب برای بالا بردن انگیزه پیشرفت با توجه به نتایج به دست آمده از این تحقیق امری ضروری به نظر می‌رسد.

با توجه به این که در این پژوهش بررسی متغیرهای تأثیرگذار دیگر از قبیل (هوش،

شیوه‌های فرزند پروری، سبک‌های دلبستگی، سبک‌های تفکر، اسناد و ... بر انگیزه‌ی پیشرفت میسر نبود بنابراین، نتایج به دست آمده از تحقیق فقط در زمینه‌ی شناسایی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی بر انگیزه‌ی پیشرفت دارای اهمیت می‌باشد. لذا شناسایی متغیرهای مرتبط دیگر با انگیزه‌ی پیشرفت و انجام پژوهش‌های بیشتر ضروری به نظر می‌رسد.

منابع

فارسی

- برومند نسب، مسعود (۱۳۸۱). بررسی رابطه ساده و چندگانه خلاقیت، انگیزه پیشرفت و عزت نفس با کار آفرینی در دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز. پایان نامه دکترای روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- جان مارشال ریو (۱۹۹۲). انگیزش و هیجان، ترجمه یحیی سیدمحمدی، تهران: انتشارات نشر ویرایش (۱۳۸۲).
- حقیقی، جمال. زارعی، اقبال. شکرکن، حسین و شهنی بیلاق، منیجه (۱۳۸۲). مقایسه نیازهای اساسی، خلاقیت، ویژگی‌های شخصیتی و سلامت روان هنرمندان هر یک از رشته‌های شعر و ادب، نمایش، موسیقی و هنرهای تجسمی با افراد غیر هنرمند در شهرستان اهواز. مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران. دوره سوم، سال یازدهم، شماره‌های (۱ و ۲).

- روبینز (۱۹۹۳). روش یادگیری و مطالعه، ترجمه علی اکبر سیف (۱۳۷۶): انتشارات دوران.
- سیف، علی اکبر (۱۳۸۱). روان‌شناسی پرورشی، روان‌شناسی یادگیری و آموزش، چاپ سوم، انتشارات آگاه.
- شکرکن، حسین (۱۳۸۲). انگیزه پیشرفت و رابطه آن با کارآفرینی، مقاله ارائه شده در سمینار پیشایندهای مهم روان‌شناسی در کارآفرینی، مرکز کاراد، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- شکرکن، حسین. برومند نسب، مسعود. نجاریان، بهمن و شهنی بیلاق، منیجه (۱۳۸۱). بررسی رابطه ساده و چندگانه خلاقیت، انگیزه پیشرفت و عزت نفس با کارآفرینی در دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز. *مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی*، دانشگاه شهید چمران، دوره سوم، سال نهم، شماره‌های (۳ و ۴)، ۱-۲۴.
- فیست، جس. فیست، جی (۲۰۰۲). *نظریه‌های شخصیت*. ترجمه یحیی سید محمدی (۱۳۸۶). تهران، نشر روان.
- گیج و برلاینر (۱۹۹۲). *روان‌شناسی تربیتی*. ترجمه غلامرضا خوئی نژاد، جواد طهوریان، حسین لطف‌آبادی، محمدتقی منشی طوسی و محمدنظری نژاد (۱۳۷۴). چاپ اول، مشهد: انتشارات فردوسی.

لاتین

- Barry, R. A., Lakey, B., & Orehek, E. (2007). Links among attachment dimensions, affect, the self, and perceived support for broadly generalized attachment styles and specific bonds. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33, 340-353.
- Bipp, T., Steinmayr, R., & Spinath, B. (2008). Personality and achievement motivation: Relationship among Big Five domain and facet scales, achievement goals, and intelligence. *Journal of Personality and Individual Differences* 44, 1454-1464.
- Busato, Vittorio. V., Prins, Frans. J., Elshot, Jan. J., & Hamaker Christiaan. (1999). The relation between learning style, the big five personality traits and achievement motivation in higher education. *Journal of Personality and Individual Differences*, 26, 129-140.
- Busato, Vittorio. V., Prins, Frans. J., Elshot, Jan. J., & Hamaker Christiaan. (2000). Intellectual ability, learning style, personality,

- achievement motivation and academic success of psychology student in higher education. *Journal of Personality and Individual Differences*, 29, 1057-1068.
- Chamorro- Premuzic, T., & Furnham, A. (2003). Personality predicts academic performance: Evidence from two longitudinal university samples. *Journal of Research in Personality*, 37 (4), 319-338.
- Chamorro-Premuzic, T., & Furnham, A. (2009). Mainly Openness: The relationship between the Big Five personality traits and learning approaches. *Journal Learning and Individual Differences*, 19 (4), 524-529.
- Chamorro-Premuzic, T., Furnham, A., Dissou, G., & Heaven, P. (2005). Personality and preference for academic assessment: A study with Australian University students. *Learning and Individual Differences*, 15 (4), 247-256
- Chowdhury, M. S., & Amin, M. N. (2006). Personality and students academic achievement: Interactive effects of conscientiousness and agreeableness on students performance in principles of Economics. *Social Behavior and Personality*, 28, 433-449
- Cooper, W. H. (1983). An achievement motivation homological network. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44, 841-861.
- Costa, P. T., & Mc Care, R. R. (2002). Designed to measure five major dimensions or domains of normal adult personality. Psychological Assessment Resources. Inc.
- Digman, J. M. (1990). Five robust trait dimensions: Development, stability and utility. *Journal of Personality* 57, 195 -214.
- Dollinger, S. T., & Orf, L. A. (1991). Personality and performance in personality: Conscientiousness and openness. *Journal of Research Personality*, 57, 195-214.
- Dorros, S., Hanzal, A., & Segrina, Ch. (2008). The big five personality traits and perception of touch to intimate and nonintimate body region. *Journal of Research in Personality* 42, 1067-1073.
- Duff, A., Boyle, E., Dunleavy, K., & Ferguson, J. (2004). The relationship between personality, approach to learning and academic performance. *Personality and Individual Differences*, 14 (1), 47-64.
- Fan, W., & Zang, L. (2009). Are achievement motivation and thinking styles related? A visit among Chinese university students. *Journal Learning and Individual Difference*, 19, 199-303.

- Fortunato, J., & Furey, T. (2009). The Theory of Mind Time and the relationships between thinking perspective and the big five personality traits. *Journal Personality and Individual Differences*, 47 (4), 241-246.
- Heaven, P. L. (1989). Attitudinal and personality correlates of achievement motivation among high school students. *Journal of Personality and Individual Differences*, 11, 705-710.
- Hogan, J. (1989). Personality correlates of physical fitness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56, 284-288.
- Karabenick, S. A., & Yousseff, Z. I. (1968). Performance as a function of achievement level and perceived difficulty. *Journal of Personality and Social Psychology*, 10, 414-419.
- Kemmelmeier, M., Denielson, C., & Bastten, J. (2005). What is in a grade? Academic success and political orientation. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31, 1386-1399.
- Komarraju, M., & Karau, S. J. (2005). The relationship between the big five personality traits and academic motivation. *Journal of Personality and Individual Differences*, 39, 557-567.
- Komarraju, M., Karau, S. J., & Schmeck, R. R. (2009). Role of the big five personality traits in predicting college students' academic motivation and achievement. *Journal of Learning and Individual Differences*, 19, 47-52.
- Laidra, K., Pullmann, H., & Allik, J. (2007). Personality and intelligence as predictors of academic achievement: A cross-sectional study from elementary to secondary school. *Journal of Personality and Individual Differences*, 42 (3), 441-451.
- Liao, H., Chuang, A., & Joshi, A. (2008). Perceived deep-level dissimilarity: Personality antecedents and impact on overall job attitude, helping, work withdrawal, and turnover. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 106 (2), 106-124.
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1987). Validation of the five factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 81-90.
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (2004). A contemplated revision NEO Five Factor Inventory. *Journal of Personality and Individual Differences*, 36, 578-596.
- Melissa, C., Sampo, C., & Paunonen, V. (2007). Big five personality predictors of post secondary academic performance. *Journal of Personality and Individual Differences*, 43, 437- 448.

Petska, K. S. (2006). Using personality variables to predict academic success in personalized system of instruction. Retrieved November 14, 2007 from [http:// digitalcommons.unl.edu](http://digitalcommons.unl.edu)

